

СТАНОВИЩЕ

по дисертационния труд „Възприет родителски стил и привързаност към значимите други в ранна зрялост”, представен за защита и присъждане на образователната и научната степен „доктор по психология” на Зорница Петрова Тоткова

Автор на становището: Иван Тонев Димитров, професор, доктор на психологическите науки, СУ „Св. Климент Охридски”, Философски факултет, Катедра по обща, експериментална и генетична психология

Съдържанието на дисертационния труд е разпределено в три глави: „Теоретични подходи към изучаването на родителския стил и привързаността”, „Постановка на изследването” и „Резултати от изследването”. Още тук ще отбележим, че докторантката е постигнала едно правилно и оптимално съотношение на обема между тях, някъде по света изискуемо и следвано като норма, а именно: 1:3 в полза на емпиричната част, често обаче нарушавана у нас през последните две десетилетия.

В началото на **първа глава** се уточняват основните работни понятия – родителство, родителски стил, подкрепени с кратки резултати от емпирични изследвания върху тях. Вторият параграф е посветен предимно на привързаността, но съзнанието, че тя не изчерпва съдържанието на „**взаимовръзката родител-дете**”, кара докторантката да привлече, макар и пределно ескизно, и основните теоретични интерпретации на тази по-широка категория. Следва анализ на стиловете на привързаност, нейната специфика при юноши и зрели хора, илюстрирани чрез рисунки, фигури и снимки. Споделяме необходимостта от обобщения, произтичащи от проведения теоретичен анализ, приведени в края на първата глава, но смятаме, че те биха могли да бъдат по-пълни и по-разнообразни, тъй като те са не само неговата квинтесенция, но и надеждната основа за постановка на емпиричното изследване, за избора на методическия инструментариум и, накрая, но не по-малко важно, за сравнително обсъждане на получените данни от собственото изследване

Втората глава ни представя фигуративно /фиг. 17, с. 53/ теоретичния модел на планираното емпирично изследване, от който произтичат целите, задачите, хипотезите и избора на методическия инструментариум. Спрямо хипотезите бихме искали да отбележим, че те навяват по-скоро на верифицирани и потвърдени вече такива чрез данни, съдържащи се в штудираните от докторантката литературни източници, отколкото да сочат нови „бели петна”, нови предложения. **Хипотезите** се нуждаят и от по-задълбочена конкретизация /например, каква е посоката на „влиянieto” на един или друг фактор; за „различия” от какво естество става дума, какви ни са основанията за едни или други допускания и очаквания и др./.

Изследван е достатъчно **широк** възрастов диапазон /между 18 и 45 години/, определен като „**ранна зрялост**”, включващ достатъчен брой изследвани лица в пилотното и основното изследване. Следва да отбележим, че докторантката пълно и коректно е представила методическия инструментариум, като се удостоверяват психометричните възможности и се обосновават постиганите цели от всеки един от неговите

компоненти / въпросник за изследване на родителския стил, въпросник за изследване на привързаността и полуструктурирано интервю / табл. 2,3,4,5/. Получените чрез тях данни са богато илюстрирани с айтеми в текста и в таблиците, статистически надеждно извлечени и подкрепени.

Третата глава „ Резултати от изследването” е много богата на емпирични данни, получени по отделните параметри на изследването и надлежно илюстрирани. Докторантката провежда анализа предимно на базата на **статистически значимите връзки** между отделните променливи, като установява наличието и на „**недиференциран**” родителски стил /т. 9, 10/, потвърден от 30 % от изследваните лица. Този безспорно богат масив от емпирични данни се анализира по множество показатели на не малкия брой променливи, извеждат се различни техни съчетания, на базата на които докторантката установява „три смесени родителски стилове”, според нея, „неописвани от други до момента” /с.91/. Това „море” от емпирични данни /с.91-115/ би могла да намери отражение в кратки резюмета към всеки един от логическите параграфи, привлечен за анализ. Такива опити с по няколко кратки изречения има в текста, но в тях не се пренамира адекватно цялото богатство от пъстрата емпирична картина. По-подробен резюмиращ и обобщаващ текст срещаме едва в 6 параграф „Обобщение на резултатите по хипотези” /с. 119-124/. Дисертационният текст завършва с изводи /с.119-124/, които действително произтичат от проведения анализ на данните, получени от докторантката в нейното емпирично изследване.

Авторефератът вярно и достатъчно пълно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд, който успешно е апробиран в седем публикации /две от които самостоятелно/ в авторитетни научни форуми и издания.

В заключение ще подчертаем, че резултатите от изследователската работа на Зорница Тоткова, както и тяхната апробация, са достатъчно убедителни и съответстващи на критериите за получаване на образователната и научна степен „доктор по психология”.

15.11.2014
София

Иван Димитров